

УДК 330.3

JEL E22, F21, F36, L51, M21, P45

DOI 10.32782/2786-8273/2025-8-2

Вакулич М.М.

кандидат економічних наук, доцент, докторант,

Навчально-науковий інститут

«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Українського державного університету науки і технологій

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6153-3554>**Maria Vakulich**

Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture

The Ukrainian State University of Science and Technologies

АДЖЕНДА КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ КЛІМАТОМ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ: ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

AGENDA OF THE CONCEPT OF INVESTMENT CLIMATE MANAGEMENT IN THE ECONOMY OF UKRAINE: PRACTICAL RECOMMENDATIONS

Анотація. Економічні потрясіння в Україні, що є наслідком проведення активних бойових дій на її території, сформували необхідність запровадження інноваційних структурних зрушень в економічній системі. Відповідна тенденція не лише ускладнює комплексне розуміння ситуації в економіці держави, а й суттєво знижує рівень інвестиційної привабливості національної економічної системи, знижуючи загальну оцінку інвестиційного клімату національної економічної системи. У складних економічних умовах сьогодення необхідним є формування сучасної інноваційної концепції управління інвестиційним кліматом в економіці України. У статті проаналізовано рівні управління інвестиційним кліматом у національній економіці, представлено сучасну схему взаємозв'язку рівнів інвестиційного клімату економіки України у ієрархії «державна – сектор економіки (регіон) – підприємство», проаналізовано дерево цілей концепції управління інвестиційним кліматом в національній економіці в умовах повномасштабного воєнного вторгнення на територію держави.

Ключові слова: інвестиційний клімат, економічна система, аналіз, управління, рекомендація, адженда, інноваційність.

Abstract. Introduction. Economic shocks in Ukraine, which are a consequence of active hostilities on its territory, have created the need to introduce innovative structural shifts in the economic system. The corresponding trend not only complicates a comprehensive understanding of the situation in the state economy, but also significantly reduces the level of investment attractiveness of the national economic system, reducing the overall assessment of the investment climate of the national economic system. In today's difficult economic conditions, it is necessary to form a modern innovative concept of investment climate management in the economy of Ukraine. **Purpose.** The purpose of the article is to study the modern concept of investment climate management in the economy of Ukraine. **Methods.** The article uses methods of analysis of scientific literature on the topic under study, methods of graphical analysis of scientific research materials. **Results.** The instability of the economic environment in Ukraine and the unpredictability of the development of its economic and energy sectors can be productively taken into account when analyzing precisely multidirectional phenomena and processes in the available options for their global or regional manifestation. After all, they have global significance and are a catalyst for structural and institutional transformations. The issue of macroeconomic stability policy of a modern state, including Ukraine, which is in a state of active hostilities on the territory of the state, is a clearly defined course of economic research. At the same time, the high adaptability and dynamics of the system of strategic management of economic systems of states in the world stimulate the continuous updating of the basic provisions of the theory of economic growth. Therefore, the issue of conducting a comprehensive study of the concept of investment climate management in the economy of Ukraine is of priority importance. **Conclusion.** The article analyzes the levels of investment climate management in the national economy, presents a modern scheme of the relationship between the levels of investment climate in the economy of Ukraine in the hierarchy "state – economic sector (region) – enterprise", analyzes the tree of goals of the concept of investment climate management in the national economy in conditions of a full-scale military invasion of the territory of the state.

Keywords: investment climate, economic system, analysis, management, recommendation, agenda, innovation.

Постановка проблеми. Нестабільність економічного середовища в Україні та непередбачуваність розвитку її економічної й енергетичної сфер можуть бути продуктивно враховані під час аналізу саме різноспрямованих явищ і процесів у наявних варіантах їх глобального або регіонального прояву. Адже вони мають загальносвітове значення і є каталізатором структурних та інституційних трансформацій. Проблематика політики макроекономічної стабільності сучасної держави, у тому числі й України, що знаходиться у стані активних бойових дій на території держави, – це чітко

окреслений курс економічних досліджень. При цьому, висока адаптивність і динаміка системи стратегічного управління економічних систем держав світу стимулює невпинне оновлення базових положень теорії економічного зростання. Відтак, питання проведення комплексного дослідження концепції управління інвестиційним кліматом в економіці України набуває пріоритетного значення.

Аналізостанніхдослідженьіпублікацій. Вивченню проблематики аналізу факторів впливу на формування інвестиційного клімату на макроекономічному

рівні присвячені роботи багатьох вчених. Зокрема, Торбич Б.В. [1], Волос М.В. [1], Гарбуз М.О. [1], Соколов А.В. [1], Солодкий І.С. [1], Якубець М.Р. [1], Мошляк І.О. [2], Городняк І.В. [3], Терендій А.Б. [3], Штепенко К.П. [4], Забураєва О.Ю. [4], Гуцан Т.О. [5], Мельникова О.О. [5], Нікольчук Ю.М. [7], Конакова К.М. [8], Шуплат О.М. [10] та багатьох інших.

Метою статті є дослідження сучасної концепції управління інвестиційним кліматом в економіці України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наростання диспропорційності й нерівномірності світових бізнес-процесів, диференціація у рівнях розвитку держав внаслідок посилення нееквівалентності міждержавного обміну, свідоме обмеження державами-технологічними лідерами дифузії технологічних здобутків та загострення конкурентної боротьби за фактори виробництва і розподіл світових ринків є об'єктивними реаліями сьогодення. Здобутки і прогалини глобалізації диференційовано екстраполюються на національне підгрунтя в залежності від рівня конкурентоспроможності і стійкості національних економік, що визначається ефективністю державного менеджменту. Проблема досягнення стійкого зростання економіки України вимагає активізації інвестиційних процесів, переорієнтації з поточного управління і регулювання на довгострокове стратегічне планування. Як свідчить вітчизняна практика, розроблення стратегій розвитку окремих видів і сфер діяльності не забезпечує їх збалансованості за ресурсами, часом, пріоритетами. Тому, необхідно розробити комплексний механізм державного регулювання інвестиційного клімату в економіці України.

У рамках проведеного дослідження виявлено, що інвестиційний процес є лише однією зі складових рівнів управління інвестиційним кліматом, а, тому, не відтворює комплексної картини регулювання інвестиційного клімату в економіці України. Крім того, автор розглядає лише складові макро- та мікрорівня, ігноруючи при цьому рівні управління інвестиційним кліматом на мезорівні національної економіки, а також їх взаємозв'язок. Вищевикладене формує нагальну необхідність аналізу інвестиційного процесу в межах цілісного підходу, що дозволить визначити місце та значення процесу залучення інвестицій як в окремій сфері ведення бізнесу, так і стосовно взаємозв'язку рівнів управління інвестиційним кліматом у національній економіці на макро-, мезо- та мікрорівнях.

Головним питанням, у рамках розробки комплексної схеми взаємозв'язку рівнів управління інвестиційним кліматом на макро-, мезо- та мікрорівнях, є пошук відповіді: чим мають можливість управляти органи державної влади, а також вітчизняні та іноземні інвестори на різних рівнях формування інвестиційного клімату. Проведений аналіз засвідчив, що основоположним є макрорівень національної економіки, оскільки є своєрідною базою для формування інвестиційного клімату на інших рівнях.

Основні рівні, які формують інвестиційний клімат у національній економіці, наведені на рис. 1

Схема взаємозв'язку рівнів управління інвестиційним кліматом в національній економіці на макро-, мезо- та мікрорівнях наведена на рис. 2.

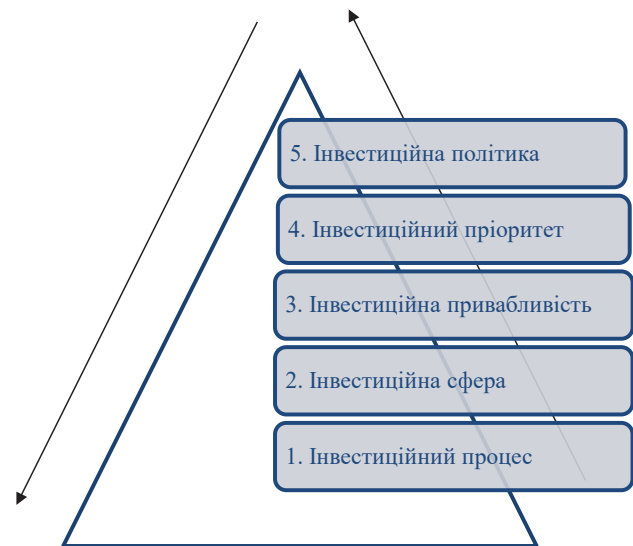

Рис. 1. Рівні управління інвестиційним кліматом у національній економіці

Джерело: розроблено автором

В цілому, при реалізації системної державної інвестиційної політики важливим є її узгодження на регіональних рівнях, на яких мають враховуватися перспективи розвитку територіальних одиниць з їх специфічними особливостями. На державному рівні повинні здійснюватися заходи підтримки збалансованості розвитку економіки України та перехід її до нового якісного стану з найменшими витратами. Наведена на рис. 2 схема взаємозв'язку рівнів інвестиційного клімату відповідає завданню управління інвестиційним кліматом в економіці України, оскільки визначає коло складових, на які необхідно впливати, і розподіляє цей вплив на кількісний (спрямований на оптимізацію фінансової діяльності у державі) і якісний (спрямований на покращення бізнес-іміджу України за рахунок активної протидії негативним факторам зовнішнього середовища) основі. Впровадження схеми дозволяє припустити, що ефективне управління інвестиційним кліматом за визначеною ієрархією дозволить покращити загальний рівень інвестиційного клімату держави, що, в свою чергу, завдяки покращенню інвестиційного іміджу на вищих ланках ієрархії, зменшить негативний вплив зовнішніх факторів. Категоріями, пов'язаними з інвестиційним кліматом, визначені «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний ризик», що дозволяє, для створення системи управління інвестиційним кліматом в економіці України, використовувати інструментарій оцінки та визначення рівня цих категорій.

Отже, активізація інвестиційної діяльності можлива тільки на основі виявлення та систематизації рівнів управління інвестиційним кліматом в національній економіці, що дає можливість, на основі отриманої інформації, розробити комплексну концепцію управління інвестиційним кліматом в національній економіці.

На основі вищевикладеного, сформулюємо авторське визначення: **концепція управління інвестиційним кліматом** – це сукупність компонентів, що через відповідні структурні елементи дозволяють забезпечу-

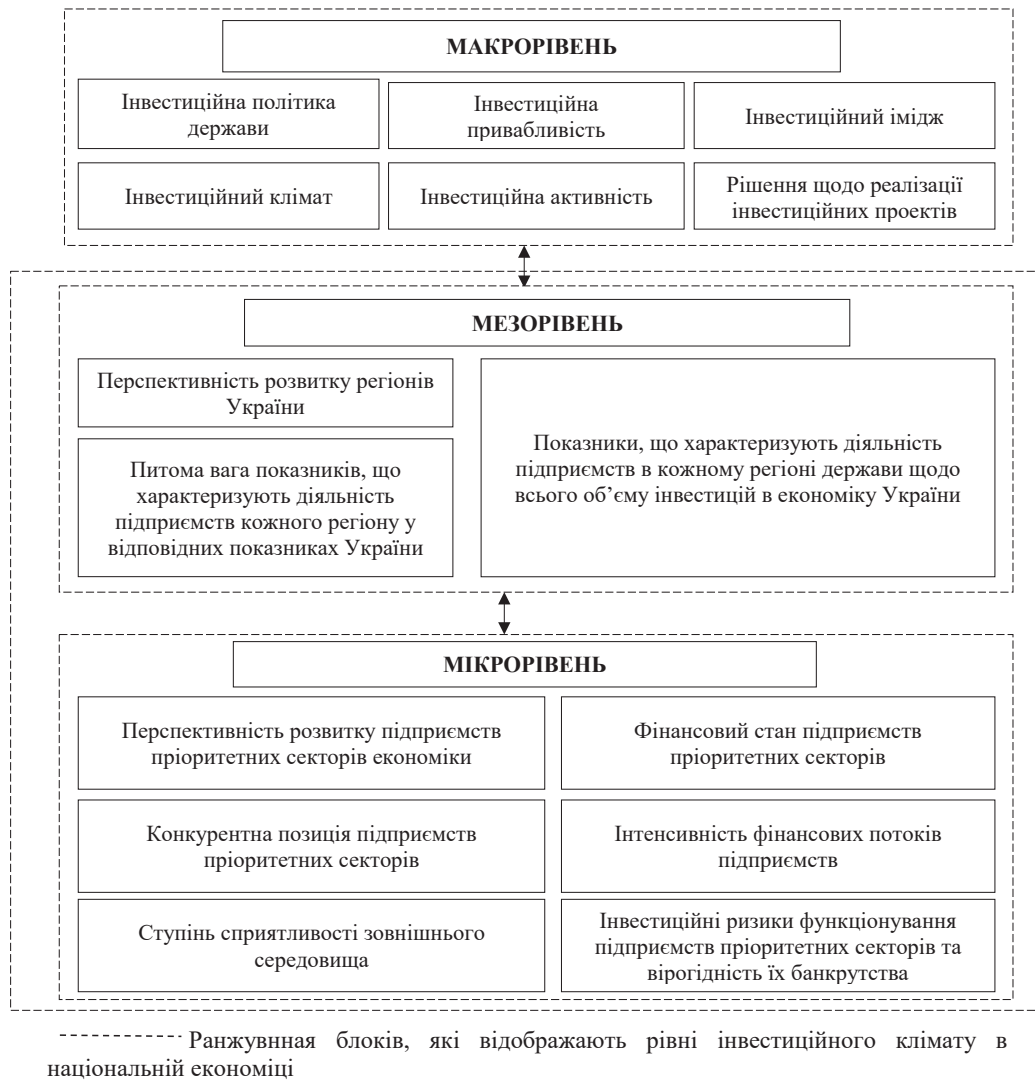

Рис. 2. Схема взаємозв'язку рівнів інвестиційного клімату економіки України ієрархії «держава – сектор економіки (регіон) – підприємство»

Джерело: розробка автора

вати формування і розвиток інвестиційного потенціалу, одержання конкурентних переваг та підвищення ефективності національної економіки з метою досягнення стратегічних цілей розвитку.

На основі процесу розробки інвестиційної політики в сфері управління інвестиційним кліматом зазначимо, що формування концепції управління інвестиційним кліматом відбувається завдяки досягненню двох додаткових цілей: розвитку інвестиційного ринку та підвищенню ефективності діяльності органів влади у сферах, прямо чи опосередковано пов'язаних з інвестиційною діяльністю у державі.

Головною ціллю концепції управління інвестиційним кліматом є підвищення інвестиційної активності в державі, що підтверджується постійним зростанням обсягів інвестиційних ресурсів. Завдяки цьому формується дерево цілей концепції управління інвестиційним кліматом в національній економіці (рис. 3).

Критеріями визначення механізму управління інвестиційним кліматом необхідно вважати досягнення в національній економіці стійкої динаміки таких показників, як: динаміка зростання прибуткової час-

тини державного бюджету, динаміка зростання заробітної плати, динаміка зростання зайнятості та інші. Дослідження поставлених цілей впливатиме на складові інвестиційного середовища в процесі управління інвестиційним кліматом в економіці України: інвестиційний потенціал, інвестиційні ризики та інституційне середовище. Деякі цілі сприяють зниженню інвестиційних ризиків, в той час, як інші є каталізатором підвищення інвестиційного потенціалу (табл. 1).

Таким чином, цілі концепції управління інвестиційним кліматом є взаємопов'язаними між собою та впливають на кожну зі складових інвестиційного середовища в національній економіці.

Висновки. Проблема необхідності збору статистичних даних по більшості держав світу лише посилює проблеми розбалансованості притоку іноземного капіталу в економіку, збільшуючи інтервали часу, на якому технологічно базується рейтингове оцінювання. За умов динамічно змінної економічної ситуації, високого рівня світової конкуренції часто немає можливості використовувати дані рейтингів для побудови рейтингу України з позиції завдань національної системи

Рис. 3. Дерево цілей концепції управління інвестиційним кліматом в національній економіці

Джерело: розроблено автором

Таблиця 1

Вплив цілей концепції управління інвестиційним кліматом на складові інвестиційного середовища в національній економіці

Цілі концепції управління інвестиційним кліматом	Інвестиційний ризик	Інвестиційний потенціал	Інституційне середовище
Реалізації інвестиційної політики в контексті формування інвестиційного клімату в національній економіці	+	+	+
Покращення показників інвестиційного клімату, що сприяють підвищенню інвестиційної активності, що підтверджується постійним зростанням об'ємів інвестиційних ресурсів	+	+	+
Підвищення інвестиційної активності за рахунок розвитку інвестиційного ринку	+	+	+
Підтримка існуючих та потенційних інвесторів в державі	+	+	+
Підтримка реципієнтів інвестицій	+	+	+
Розвиток інвестиційної інфраструктури	+	+	+
Вдосконалення нормативно-правової бази інвестування	+	+	+
Зниження адміністративних бар'єрів при вкладенні капіталу	+	+	+
Зниження інвестиційних ризиків в державі	+	+	+
Досягнення стійкої динаміки темпу зростання інвестицій (залучення до відтворювального процесу власних фінансових ресурсів держави, інвестиційних кредитів за рахунок зовнішніх заощаджень та інше)	+	+	+
Підвищення ефективності бізнес-зв'язків на ринку товарів, послуг, капіталу	+	+	+

Джерело: розроблено автором

державного управління внаслідок такого «часового запізнення». В рамках цього, пріоритетне значення набуває саме формування комплексної моделі управління інвестиційним кліматом в національній економіці, що є запорукою створення моніторингу стану інвестиційного клімату в національній економіці та пошуку шляхів оптимізації управління інвестиційним кліматом в економіці України. Оцінювання інвестиційного клімату, як пере-

думова прийняття відповідних управлінських рішень в інвестуванні національної економіки перетворюється на окремий інструмент управління, що сприяє досягненню збалансованого розвитку. У перспективі його здійснення дозволить не лише оцінити реальний стан інвестиційного клімату в економіці України, а й визначити доцільність інвестування, розробити ефективні управлінські рішення відповідно до сформованих умов.

Бібліографічний список:

1. Торбич Б.В., Волос М.В., Гарбуз М.О., Соколов А.В., Солодкий І.С., Якубець М.Р. Принципи покращення інвестиційного клімату в умовах воєнного стану. *Академічні візії*. 2024. Вип. 27. С. 1–7.
2. Мошляк І.О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. Вип. 54. Т. 2. С. 65–71. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-65-71>
3. Городняк І.В., Терендій А.Б. Інституційні чинники залучення іноземних інвестицій в економіку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. № 25. С. 3–10.

4. Штепенко К.П., Забураєва О.Ю. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та передумови необхідності їх залучення. *Ефективна економіка*. 2019. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7040> (дата звернення: 03.01.2025).
5. Гуцан Т. Мельникова О. Тенденції інвестиційної привабливості України в умовах воєнного стану. *Galician economic journal*. 2024. № 2 (87). DOI: https://doi.org/10.33108/galician_visnyk_tntu2024.02
6. Вакулич М.М. Організаційно-економічний механізм державного регулювання інвестиційного клімату. *Академічний огляд*. 2014. № 1. С. 41–49. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ao_2014_1_7.pdf
7. Ніколичук Ю.М., Лопатовська О.О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 164–175. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159>
8. Конакова К.М. Оцінка та напрями покращення інвестиційної привабливості України: рейтинговий підхід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород : Гельветика, 2019. Вип. 26. С. 84–90.
9. Rudevskaya V., Shvets N., Shkvaryliuk M., Tanase V. Genesis of the concept of sustain-able development and the directions of its achievement in society. *Socio-economic relations in the digital society*. 2022. Vol. 4 (46). P. 37–48.
10. Шуплат О.М. Аспекти поліпшення інвестиційного клімату України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2022. № 1 (59). С. 129–137. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2\(60\).129-137](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2(60).129-137).

References:

1. Torbych B. V., Volos M. V., Harbuz M. O., Sokolov A. V., Solodkyi I. S., Yakubets M. R. (2024) Pryntsypy pokrashchennia investytsiinoho klimatu v umovakh voiennoho stanu [Principles of improving the investment climate in martial law]. *Akademichni vizii – Academic visions*, vol. 27, pp. 1–7.
2. Moshliak I. O. (2019) Investytsiinyi klimat v Ukraini ta napriamy yoho pokrashchennia [Investment climate in Ukraine and directions for its improvement] *Vcheni zapysky Universytetu “KROK” – Scientific notes of the University “KROK”*, vol. 54 (2), pp. 65–71. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-65-71>
3. Horodniak I. V., Terendii A. B. (2020) Instytutsiini chynnyky zaluchennia inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy [Institutional factors of attraction of foreign investments in the economy of Ukraine]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, vol. 25, pp. 3–10.
4. Shtepenko K. P., Zaburaieva O. Iu. (2019) Analiz priamykh inozemnykh investytsii v ekonomiku Ukrainy ta peredumovy neobkhdnosti yikh zaluchennia [Analysis of direct foreign investments in the economy of Ukraine and the prerequisites for their involvement]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7040> (accessed January 3, 2025).
5. Hutsan T. Melnykova O. (2024) Tendentsii investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Trends in the investment attractiveness of Ukraine under martial law]. *Galician economic journal – Ekonomichni zhurnal Halitsii*, no. 2 (87). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu_2024.02 (in Ukrainian)
6. Vakulych M. M. (2014) Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm derzhavnogo rehuliuвання investytsiinoho klimatu [Organizational and economic mechanism of government regulation of the investment climate]. *Akademichniy ohliad*, no. 1, pp. 41–49. Available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ao_2014_1_7.pdf
7. Nikolchuk Yu. M., Lopatovska O. O. (2023) Investytsiina pryvablyvist Ukrainy: osnovni tendentsii, problemy ta kluchovi vektory vyrishennia [Investment attractiveness of Ukraine: main trends, problems and key solution vectors]. *Innovatsii ta stiikist [Innovation and Sustainability]* (electronic journal), vol. 1, pp. 164–175. Available at: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/158/159> (in Ukrainian)
8. Konakova K. M. (2019) Otsinka ta napriamy pokrashchennia investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy: reitynhovyi pidkhdid [Assessment and directions for improving Ukraine’s investment attractiveness: a rating approach]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University: series: International Economic Relations and World Economy*. Uzhhorod : Helvetyka. Vol. 26. pp. 84–90.
9. Rudevskaya V., Shvets N., Shkvaryliuk M., Tanase V. (2022) Henezys kontseptsii staloho rozvytku ta napriamy yii dosiahnennia v suspilstvi [Genesis of the concept of sustainable development and the directions of its achievement in society]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspilstvi – Socio-economic relations in the digital society*, vol. 4 (46). pp. 37–48.
10. Shuplat O. M. (2022) Aspekty polipshennia investytsiinoho klimatu Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Aspects of improving the investment climate of Ukraine in the conditions of European integration]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod University*. vol. 1 (59). pp. 129–137. DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2\(60\).129-137](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2022.2(60).129-137)

Стаття надійшла до редакції 27.01.2025